

9 Kvalita ve vzdělávání pohledem regionálních specifíků

Jakkoli platí, že většina kvalitativních zjištění České školní inspekce z hodnocení škol a školských zařízení, která byla prezentována v předcházejících kapitolách, má plošný, a tedy systémový charakter, pohled z úrovně jednotlivých krajů a jejich specifíků může řadu informací ukázat v ještě trochu jiném světle. Právě sledování a vyhodnocování krajských odlišností, resp. faktorů, které kvalitu a efektivitu vzdělávání a zejména výsledky, kterých ve vzdělávání žáci v jednotlivých regionech České republiky dosahují, výrazněji determinují, považuje Česká školní inspekce za nezbytný příspěvek ke komplexnosti svých výpovědí o vzdělávací soustavě.

9.1

Vliv socioekonomického statusu

Dlouhodobá zjištění ukazují, že v České republice existují regionální rozdíly v průměrném socioekonomickém statusu žáků (dále i „SES“), které souvisí s rozdílným výsledným skóre z různých oblastí mezinárodních šetření (čtenářská, přírodovědná, matematická gramotnost) i národních zjišťování. Socioekonomické charakteristiky představují výrazný faktor ovlivňující výsledky českých žáků a stojí za podstatnými rozdíly mezi školami. Jednotlivé kraje tak můžeme (s vědomím určitých omezení) řadit do skupin mimo jiné právě podle toho, do jaké kategorie z pohledu socioekonomického statusu žáků patří (vysoký SES, střední SES, nízký SES), přičemž čím vyšší SES, tím příznivější vliv rodinného prostředí žáků na jejich vzdělávací výsledky a celkovou úspěšnost ve vzdělávacím procesu.³¹

Obrázek 2

Rozdělení krajů do skupin podle SES

Pozn.: Standardizováno, průměr ze tří mezinárodních šetření – PIRLS, TIMSS, PISA.

V tomto dělení³² zároveň platí, že hlavní město Praha se ve skupině krajů s vysokým SES od ostatních krajů ještě více odlišuje. V rámci jednotlivých skupin existují mezi kraji rozdíly, pro základní výpovědi však lze navrhované dělení považovat za dostatečné.

Dalším faktorem, který je se socioekonomickým statutem úzce konceptuálně provázán, je tzv. sociální kapitál. Vysoký sociální kapitál dané společnosti se vyznačuje například vyšší mírou občanského zapojování do veřejných záležitostí, častějším členstvím ve spolkových

31 SES samozřejmě není jediným faktorem, který vzdělávací výsledky žáků ovlivňuje. Jeho efekt je ovšem velmi silný.

32 Rozdělení do skupin vzniklo na základě údajů získaných z dotazníků z mezinárodních šetření PISA, TIMSS a PIRLS a do budoucna může být dále zpřesňováno.